

O‘ZBEK MULTIPLIKATSIYASINING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI

Turdumhamadova Iroda

Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn instituti
Multifilm va kompyuter multiplikatsiyasi magistratura mutaxassisligi
1-kurs magistranti

Annotasiya: Ushbu maqolada o‘zbek multiplikatsiyasining bugungi kundagi ahamiyati haqida, uning rivojlanishidagi kuzarilayotgan muammolar, multiplikatorlar oldida turgan vazifa va maqsadlarni ochib berishga harakat qilindi. Shuning uchun ushbu maqolada o‘zbek multiplikatsiyasining bugungi kundagi ahamiyati haqida ma’lumotlar keng va atroflicha yoritilishiga harakat qilindi.

Kalit so‘zlar: multiplikatsiya, multiplikator, kinematografiya, animatsiya.

ЗНАЧЕНИЕ УЗБЕКСКОЙ МУЛЬТИПЛИКАЦИИ СЕГОДНЯШНИЙ ДЕН

Аннотация: В данной статье была сделана попытка рассказать о сегодняшнем значении узбекской мультипликации, выявить наблюдаемые проблемы ее развития, задачи и цели, стоящие перед мультипликаторами. Поэтому в данной статье была сделана попытка широко и всесторонне осветить значение узбекской мультипликации на сегодняшний день.

Ключевые слова: мультипликация, мультипликатор, кинематограф, анимация.

THE SIGNIFICANCE OF UZBEK ANIMATION TODAY

Annotation: In this article, an attempt was made to talk about the current importance of Uzbek animation, to identify the observed problems of its development, the tasks and goals facing the multipliers. Therefore, in this article an attempt has been made to broadly and comprehensively highlight the importance of Uzbek animation today.

Keywords: animation, animator, cinematography, animation.

Barchamizga ma'lumki bugungi kunda multiplikatsiya san'ati kundan kunga rivojlanib bormoqda. Ko'plab animatsiyalar yaratilmoqda, ko'plab yosh animatorlar yetishtirilmoqda. Ammo tan olishimiz kerakki, mazkur sohada rivojlangan mamlakatlardan biroz ortda qolganmiz, lekin uni istiqboli uchun ko'plab islohotlar amalga oshirilayotgani ham sir emas. "Mening fikrim" jamoaviy murojaatlar portalida O'zbekistonda multiplikatsiya sohasini rivojlantirish haqida petitsiya e'lon qilindi va unda bir vatandoshimiz tomonidan juda muhim bo'lgan quyidagi fikrlar bildirildi: "Multiplikatsiya sohasi bo'yicha rivojlangan davlatlardan ortda qolganimiz hech kimga sir emas. Chet el multfilmlarini nafaqat bolajonlar, balki kattalar ham sevib tomosha qilishadi. Ulardagi jonzotlarning real hayotdagidek jonlantirib ko'rsatishganda esa multfilmni yaratishda ulkan mehnat sarflangani namoyon bo'ladi. O'zbek xalq ertaklari, afsonalaridagi qahramonlar va ulug' ajdodlarimizning qilgan ezgu ishlarini multfilmlar yordamida bolalarimizga namoyish etsak maqsadga muvofiq bo'lar edi" deb yozadi hamyurtimiz.¹

Yuqoridagilarni inobatga olgan holda, multiplikatsiya studiyalarini kengaytirish, sohadagi raqobatni oshirish, rivojlangan mamlakatlarning tajribasi hamda texnikalarini qo'llash maqsadida davlat tomonidan xususiy multiplikatsiya studiyalarini rivojlantirish taklif qilingan.²

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan ham o'zbek kinematografiya va multiplikatsiyasiga katta e'tobor berilmoqda. Masalan, mazkur san'atni yuqori darajaga ko'tarish va sohani qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish to'g'risida farmon imzoladi. Prezidentimizning 2017 yil 7 avgustdagi «Milliy kinematografiyani yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PQ 3176- sonli hamda Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 28 dekabrda «O'zbekkino» Milliy agentligi faoliyatini tashkil etish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi 1030-sonli qarorlariga asosan «Multiplikatsion filmlar studiyasi» DUK tashkil etilgan. Shuningdek, Milliy kinematografiyani yanada rivojlantirishga qaratilgan ushbu qarorda O'zbek multiplikatsiyasida so'nggi yillarda milliy multqahramon yaratish talabi qo'yilib

¹ <https://kun.uz/uz/news/2020/06/26/>

² <https://kun.uz/uz/news/2020/06/26/>

¹ hamda multiplikatsion filmlarni 2018-yilda 15 ta, 2022-yildan boshlab esa har yili 50 tadan ishlab chiqarish belgilangandi.

"O'zbekkino" milliy agentligi endi kinematografiya agentligiga aylanadi, uning huzurida oliy ta'lim muassasasi-kinematografiya Akademiyasi paydo bo'ladi.

O'zbek rejissyorlarining kino asarlari haqida ma'lumotga egamiz, ammo multfilmlar haqida ega bo'lgan ma'lumotlarimiz hamda materiallarimiz yetarli emas. O'zbek multiplikatsiyasining shakllanish bosqichini tahlil etadigan bo'lsak ilk animatsion film "O'zbekfilm" studiyasi tomonidan yaratilgan bo'lib ushbu badiiy filmlar kinostudiyasi 1925 yilda "Sharq yulduz" fabrikasi sifatida tashkil etilgan. 1936 yildan 1958 yilgacha Toshkent kinostudiyasi, 1958 yildan esa O'zbekfilm bo'lgan. Dastlab studiya tomonidan badiiy, qisqa metrajli, hujjatli filmlar va kinojurnallar ishlab chiqarilgan. 1965 yilda "O'zbekfilm" kinostudiyasida "kvadrat 6X6" deb nomlangan birinchi qo'g'irchoq animatsiya filmi namoyish etildi. Senariyning rejissyori va muallifi Damir Salimov va Yuriy Petrov bo'ldi.

Uzoq vaqt davomida respublikada faqat qo'g'irchoq multfilmlari suratga olingan, chunki o'sha paytda qo'g'irchoq teatrlari juda keng tarqalgan edi va rejissyorlarga qo'g'irchoq teatrlarini filmga moslashtirish osonroq edi. Biroq, 80-yillarda qo'g'irchoq animatsiyasi tanazzulga uchrashni boshladi va chizilgan animatsiya hech qachon shakllanmagan edi.

So'ngra rassomlar kompyuter grafikasi texnologiyasini takomillashtirishni kashf ettilar. Bugungi kunda stop-Motion animatsiyasi va ko'chirish qo'lda emas, balki grafik dasturlarda namoyish etiladi va o'rnatiladi. Dastlab zmonaviy texnologiyalarga moslashish rassomlar uchun oson bo'lmagan. Shu bois juda ko'p sonli past sifatli animatsion rasmlar ishlandi. Biroq rassomlar orasida muvaffaqiyatga erisha olgan multiplikatorlar ham yoq emas edi. Bular orasida Dmitriy Vlasov, Gayane Matevosyan, Mavzyp Mahmudov, Aziz Muhamedov va boshqalar. Ushbu mualliflarning loyihalari ko'pincha xalqaro animatsion festivallarda mukofotlarga

---

¹ Azizbek Jabbarovich Jabbarov O'zbek multiplikatsiyasida milliy qahramonlarni va qadryatlarimizni tahg'ib etuvchi personajlarni yaratish, ularni bola tarbiyasidagi ahamiyati. "Oriental Art and Culture" Scientific Methodical Journal. 2023 y.

sazovor bo‘lishdi. O‘zbekistonda multiplikatsiya san’ati kirib kelganiga ham yarim asrdan oshdi. Bu davrda 500 ga yaqin multfilmlar yaratildi. Ularning 10 da ortig‘i xalqaro festival va tanlovlarda ishtirok etib foliblikni qo‘lga kiritgan hamda e’tirof etilgan. Shu bilan bir qatorda multiplikatsion yo‘nalishida ko‘plab yosh rassomlar tarbiyalana boshlandi. Masalan, O‘zbekistonda ilk bor 2016 yilda Kamoliddin Behzod nomidagi milliy rassomlik va dizayn institutida Multfilmning tasviriy yechimi ta’lim yo‘nalishi va mutaxassisligi ochildi. Malakali animatsiya rassomlarining birinchi nashri faqat shu yil bo‘lib o‘tadi. Institutda animator va rejissyor Mavzur Mahmudov, Nigora Haydarovalar talabalarga saboq berib kelmoqda. Uning o‘zi bir bugungi kunda malakali mutaxassislardan biri xisoblanadi. Mavzur Mahmudov va u boshchiligidagi shogirdlari O‘zbekistonda multiplikatsiya san’atining ahvoli, uning rivojlanishiga ta’sir qiluvchi omillar va multfilm uchun milliy va qiziqarli qahramonlarini yaratish yo‘lidagi izlanishlarni amalga oshirmoqdalar.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda multiplikatsiya san’ati gullab-yashnashi uchun ustozlar bilan birgalikda biz yoshlar ham o‘z ustimizda tinmay ishlab, sohamizni yetuk mutaxassisi sifatida shakllanishimiz kerak.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR

1. Shavkat Mirziyoyev Prezidentimizning 2017 yil 7 avgustdagi «Milliy kinematografiyani yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi PQ 3176- sonli qarori.

2. Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 28 dekabrda «O‘zbekkino» Milliy agentligi faoliyatini tashkil etish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risidagi 1030-sonli qarori

3. Akbarov H. Adabiyot va kino. -T.: Fan, 1981.

4. Akbarov H. Kino-telerejessura montaj. “Garmoniya”. Uch qismlil television musiqali hujjatli film ssenariysi. – T.: Ilm ziyo, 2007.

5. Haydarova N. T. O‘zbekiston animatsion filmlari davriy katalogi. T.: TuronIqbol. 2019.

6. Azizbek Jabbarovich Jabbarov O‘zbek multiplikatsiyasida milliy qahramonlarni va qadryatlarimizni taq‘ib etuvchi personajlarni yaratish, ularni bola tarbiyasidagi ahamiyati. "Oriental Art and Culture" Scientific Methodical Journal. 2023 y.

7. “Multiplikatsion filmlar studiyasi” DUK hujjatlari.

Internet saytlari

8. <https://kun.uz/uz/news/2020/06/26/>